

راهنمای آزمون هوش وکسلر کودکان

(فرم تجدیدنظر شده)

گردآوری، تنظیم و اقتباس:

دکتر ابوالفضل کرمی

عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

سر شناسه : کرمی ، ابوالفضل ، ۱۳۲۳-
عنوان و پدیدآور : راهنمای آزمون هوش و کسلر کودکان /
گردآوری و تنظیم و اقتباس ابوالفضل کرمی .
مشخصات نشر : تهران : روان سنجی ، ۱۳۸۶ .
مشخصات ظاهری : ۱۵۶ ص : مصور ، جدول .
شابک : ۲۸۰۰۰ ریال : 7 - 11 - 7855 - 964
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : کتابنامه : ص. [۹۰]
موضوع : مقیاس هوش و کسلر برای کودکان .
موضوع : کودکان -- هوش آزمایی .
موضوع : آزمونهای روانشناسی برای کودکان .
رده بندی کنگره : ۴ ک ۷۳ م / ۵ / ۴۳۲ / BF
رده بندی دیویی : ۱۵۵ / ۴۱۳۹۳
شماره کتابخانه ملی : ۴۹۰۶۲ - ۸۵ م

- عنوان : راهنمای آزمون هوش و کسلر کودکان
- گردآوری، تنظیم و اقتباس : دکتر ابوالفضل کرمی
- ناشر : مرکز نشر روان سنجی - ۶۶۹۲۷۲۲۳ - ۶۶۵۶۴۸۱۵
- طراحی و صفحه آرایي : محسن مهدوی
- چاپ اول : بهار ۱۳۸۶
- شمارگان : ۳۰۰۰ نسخه
- قیمت : ۲۸۰۰۰ ریال
- چاپخانه : مرتب

آدرس ناشر : تهران، خیابان جمهوری، خیابان پیروز، پلاک ۱۵۶، طبقه اول

www.ravansanji.ir

پیشگفتار

نگارنده این اثر از سال ۱۳۶۲ که تدریس درس تهیه و کاربرد آزمون‌های روانی را ابتدا در دانشگاه مشهد و سپس در دانشگاه‌های علامه طباطبائی، تربیت معلم و مراکز مختلف تربیت معلم تهران به عهده داشته است. همواره از طرف دانشجویان محترم و همکاران گرامی تشویق به تهیه، ترجمه و گردآوری آزمون‌های روانی گردیده، در پاسخ به این تشویق‌ها در سال ۱۳۷۸ اقدام به دریافت مجوز نشری با نام انتشارات روان‌سنجی شد و تا کنون حدود ۵۰ آزمون ترجمه و همین تعداد نیز گردآوری و تنظیم شده است. ولی به علت اشتغال به تدریس و مسئولیت اداری متعدد موفق به تهیه و ساخت ابزارهای آزمون‌های روانی نشده است.

گرچه از آغاز فعالیت‌های انتشارات روان‌سنجی امور اجرایی آن به افراد دیگری واگذار شده است ولی در مدت ۶ سال گذشته آنها هم جز تولید اندکی ابزار در زمینه مکعب‌های کهرس و کارت‌های بندر - گشتالت موفقیتی نداشته‌اند. تا اینکه در شهریور ماه ۱۳۸۵ دخترم (رعنا کرمی) مدیریت اجرایی انتشارات را تقبل نمود و به همت والای ایشان در اندک مدتی این انتشارات توانسته است علاوه بر تولید مکعب‌های کهرس و کارت‌های بندر - گشتالت با کیفیت بالا نسبت به تولید ابزار آزمون‌های T.A.T, C.A.T, کارت‌های رورشاخ، وکسلر کودکان و بزرگسالان اقدام نماید.

این کتاب بنا به نیاز انتشارت روان‌سنجی و برای استفاده همکاران مشاور، روان‌شناس، روان‌پزشک و نیز علاقه‌مندان به پژوهش تهیه شده است. افرادی که مایل به استفاده از آزمون‌های وکسلر هستند باید شایستگی اجرای آزمون‌های روان‌شناختی را در حد تخصصی کسب کرده باشند. معمولاً فارغ‌التحصیلان دوره‌های کارشناسی ارشد مشاوره، روان‌شناسی بالینی و بالاتر، چنین توانایی را دارند. علاقه‌مندان دیگر نیز با دیدن دوره‌های تخصصی لازم می‌توانند از این آزمون‌ها استفاده کنند. برای این همکاران فرم ویژه‌ای در صفحه بعد تهیه شده است که شرایط دریافت ابزارها را مشخص کرده است. این تمهیدات برای حفظ حریم آزمون‌های روان‌شناختی تدارک دیده شده و ضروری است.

دکتر ابوالفضل کرمی

روان‌شناس و عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

دارای شماره عضویت نظام روان‌شناسی و مشاوره ۱۲۹۳

برای تهیه مجموعه کامل مقیاس هوش وکسلر کودکان و بزرگسالان شامل: کتاب (راهنمای اجرا)، جدول‌های تبدیل نمرات خام به نمرات تراز شده برای سنین مختلف و محاسبه هوش بهر عملی، کلامی و کل، کیف آزمون شامل: برگه‌های نمره‌گذاری، دفترچه تصویرها، جعبه‌های الحاق قطعه‌ها، جعبه کارت‌های تنظیم تصویرها، مکعب‌ها و کلید نمره‌گذاری رمز نویسی، فرم درخواست دریافت آزمون وکسلر را تکمیل کرده و به همراه مدارک خواسته شده، به نشانی مرکز نشر روان سنجی، با پست سفارشی ارسال کنید.

و یا به شماره تلفن ۶۶۵۶۴۸۱۵ و تلفکس ۶۶۹۲۷۳۲۳ و یا حضوری مراجعه فرمائید.

مرکز نشر روان سنجی

تهران، خیابان جمهوری، خیابان پیروز، پلاک ۱۵۶، طبقه اول.

فرم درخواست دریافت آزمون وکسلر

نام و نام خانوادگی:

مدرک تحصیلی (کارشناسی ارشد مشاوره، روان‌شناسی و بالاتر):

نشانی کامل پستی:

مدارک مورد لزوم:

۱. کپی مدرک تحصیلی یا حکم کارگزینی:

۲. کپی فیش مبلغ واریز شده به حساب جام شماره ۱۲ / ۷۱۶۲۸۳ بانک ملت (شعبه

چهارراه دقیقی) به نام انتشارات روان‌سنجی (مبلغ واریزی با توجه به نوع آزمون

و ابزار مورد لزوم متقاضی از طریق تماس تلفنی تعیین می‌شود)

۳. ارسال این فرم با امضای شخص متقاضی به نشانی: تهران، خیابان جمهوری،

خیابان پیروز، پلاک ۱۵۶، واحد ۱۰، کد پستی: ۱۳۱۸۷۳۶۱۱۹ یا فکس کردن آن به

شماره تلفن ۶۶۹۲۷۳۲۳ - ۰۲۱

اینجانب (نام و نام خانوادگی)

متعهد می‌شود که از مجموعه آزمون وکسلر مراقبت

حرفه‌ای به عمل آورم و از ارائه ابزار آن به فرد یا افراد

دیگر خودداری کنم.

امضاء

فهرست مطالب

پیشگفتار	۳
----------------	---

مقدمه	۹
-------------	---

■ بخش اول: ویژگی‌های روان‌سنجی

ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس تجدیدنظر شده هوشی وکسلر کودکان	۱۷
معرفی آزمون	۱۹
توصیه‌های مهم برای استفاده‌کنندگان از آزمون	۲۰
نمره‌گذاری	۲۵
برگ نمره‌گذاری	۲۶
وسایل موجود در کیت آزمون	۲۸
وسایلی که لازم است آزمون‌گر تهیه کند	۲۸

■ بخش دوم: دستورالعمل‌های اجرا و نمره‌گذاری

۱. اطلاعات عمومی	۳۱
۲. تکمیل تصویرها	۳۶
۳. شباهت‌ها	۴۰
۴. تنظیم تصویرها	۴۲
۵. محاسبه عددی	۴۸
۶. طراحی با مکعب‌ها	۵۲
۷. گنجینه لغات	۵۹
۸. الحاق قطعه‌ها	۶۱

۱. دختر ۶۳
 ۲. اسب ۶۵
 ۳. ماشین ۶۶
 ۴. صورت ۶۷
 ۹. درک مطلب ۷۰
 ۱۰. رمز نویسی ۷۳
 ۱۱. حافظه عددی ۷۷
 ۱۲. مازها ۸۰
 - تبدیل نمره‌های خام به نمره‌های تراز شده ۷۵
 - نمره‌های مقیاس‌های کلامی، عملی و کل ۸۶
 - تعیین ضریب‌های هوشی ۸۷
 - محاسبه جدول‌های هوش بهر تراز شده ۸۷
 - طبقه‌بندی آزمودنی‌ها (جهت تفسیر هوش بهر) ۸۹
 - رسم نیمرخ ۸۹
- منابع ۹۰
- پیوست‌ها ۹۱
- الف: معیار نمره‌گذاری شباهت‌ها ۹۲
- ب: معیارهای نمره‌گذاری لغات ۱۰۱
- ج: معیارهای نمره‌گذاری درک مطلب ۱۱۹
- د: برگه‌های نمره‌گذاری ۱۳۵

مقدمه:

آزمون هوشی وکسلر در سال ۱۹۳۹ زیر عنوان مقیاس هوشی وکسلر - بلویو^۱ تدوین شد این آزمون با استفاده از آزمون‌های هوشی مختلف از جمله آزمون تجدید نظر شده ۱۹۳۷ استنفرد - بینه ساخته شد (شریفی، ۱۳۷۶). البته مقیاس وکسلر نسبت به مقیاس استنفرد - بینه دو تفاوت عمده داشت. یکی به کار بستن مقیاس امتیازی به جای مقیاس سنی و دیگری وارد کردن مقیاس هوش عملی است. در آزمون بینه سؤال‌های آزمون برای هر سن طوری تعیین شده بود که دو سوم تا سه چهارم افراد گروه سنی از عهده انجام آن بر می‌آمدند. مواد یا سؤال‌های هر گروه سنی بدون در نظر گرفتن نوع محتوای سؤال‌ها تنظیم شده بود. مثلاً یک سؤال به حافظه، سؤال بعدی به درک کلامی، سؤال دیگر به استدلال مربوط می‌شد. بدین ترتیب محتوای مختلف در مقیاس‌های سنی پراکنده بودند. به علاوه، در برابر پاسخ‌های درست آزمودنی نمره یا امتیاز خاصی به او داده نمی‌شد، مثلاً آزمودنی باید از چهار سؤال به سه سؤال پاسخ درست بدهد تا امتیاز بگیرد، بنابراین به دو پاسخ درست هیچ نوع امتیازی تعلق نمی‌گرفت. در مقیاس امتیازی^۲ به هر پاسخ درست نمره خاصی تعلق

۱. Wechsler - Bellevue Scale

۲. Point Scale

می‌گیرد (شریفی، ۱۳۷۷).

وکسلر با تنظیم سؤال‌های آزمون بر حسب محتوا و با در نظر گرفتن امتیازی برای هر سؤال، توانست علاوه بر نمره کل، برای هر یک از خرده آزمون‌ها نیز نمره جداگانه‌ای به دست آورد و بدین ترتیب توانایی‌های مختلف آزمودنی را تحلیل کند.

علاوه بر مقیاس امتیازی، وکسلر در آزمون خود مواد جداگانه‌ای را برای تعیین هوش عملی تدوین کرد و این مجموعه را هوش عملی نامید. گنجاندن مقیاس هوش عملی^۱ در آزمون موجب می‌شود که تأثیر سوگیری‌های^۲ ناشی از زبان و عوامل فرهنگی و آموزشی در اندازه‌گیری هوش کاهش یابد. به علاوه، تکالیفی که آزمودنی را به انجام عملی و می‌دارد موفقیت‌هایی را فراهم می‌کند که رفتار او را در حل مسائل مختلف می‌توان مشاهده کرد. اما باید دانست انجام تکالیف عملی بیش از پاسخ دادن به سؤال‌های کلامی به تمرکز، دقت و پشتکار نیاز دارد.

بنابراین مقیاس عملی آزمون، گرچه نسبتاً کمتر از آزمون‌های کلامی به زبان و عوامل فرهنگی و آموزشی حساس است، اما در برابر آشفتگی‌های عاطفی آزمودنی بیش از آزمون‌های کلامی آسیب پذیر است (راپابورت^۳ ۱۹۶۸، به نقل از شریفی ۱۳۷۷).

وکسلر در سال ۱۹۴۶ به فکر تدوین آزمونی برای کودکان افتاد و در سال ۱۹۴۹ این آزمون ساخته شد (کرمی، ۱۳۸۲). مقیاس هوشی وکسلر کودکان در آغاز به

۱. Performance scale

۲. Biases

۳. Wechsler Intelligenescale For Children (WISC)

عنوان فرم نزولی مقیاس اصلی وکسلر - بلویو تهیه شد (سیشور^۱، وزمن^۲، داپلت^۳، ۱۹۵۰). بسیاری از سؤال‌های آن از سؤال‌های مقیاس بزرگسالان انتخاب و سؤال‌های ساده‌تر مشابهی به هر یک از آزمون‌های فرعی افزوده شد (آناستازی، ترجمه براهنی، ۱۳۶۴).

فرم اولیه وکسلر کودکان از ۵ سال تا ۱۵ سال کاربرد داشت و برای هر سن زمانی معین (هر سه ماه) یک جدول تبدیل نمرات خام به نمره تراز شده داشت (هاشمی و بطحایی، ۱۳۵۳).

این آزمون در سال ۱۹۷۲ مورد تجدید نظر قرار گرفت و در سال ۱۹۷۴ انتشار یافت. آزمون تجدید نظر شده دامنه سنی ۶ سال تا ۱۶ سال و ۱۱ ماه و ۳۰ روز را در بر می‌گیرد (کرمی، ۱۳۸۲). هوش آزمای وکسلر کودکان از ۱۲ خرده آزمون تشکیل شده که به دو گروه کلامی و غیرکلامی تقسیم می‌شوند. اکثر آزمون‌های کلامی بین خود و اکثر آزمون‌های غیرکلامی بین خود همبستگی بالایی نشان می‌دهند، اما همبستگی بین آزمون‌های دو گروه کلامی و غیر کلامی نسبتاً ضعیف است. به عبارت دیگر همبستگی‌های درون گروهی خیلی بیشتر از همبستگی‌های بین گروهی است (گنجی، ۱۳۶۸).

هوش آزمای وکسلر برای کودکان در حال حاضر از بهترین انواع هوش آزما جهت سنجش هوش کودکان به شمار می‌رود (هاشمی و بطحایی، ۱۳۵۳). و هنوز هم در نوع خود بی‌رقیب است و در تمامی جداول مربوط به ده آزمون معتبر روان شناسی

۱. Seashore

۲. Wesman

۳. Doppelt

جزو ده آزمون اول نام برده می‌شود (لطف علیزاده).

در همه خرده آزمون‌ها، سؤال‌ها به ترتیب سطح دشواری یعنی از آسان به مشکل تنظیم شده است و آزمون به صورت فردی اجرا می‌شود. برای تبدیل نمرات خام به نمرات تراز شده برای هر گروه سنی (۴ ماه) چهار جداگانه‌ای تنظیم شده است (کرمی، ۱۳۸۲).

♦ سایر کاربردهای آزمون

WAIS-R و WISC-R بسیاری از توانایی‌هایی را که ممکن است بر اثر آسیب مغزی کاهش یابد اندازه‌گیری می‌کنند. از آن جمله‌اند، حافظه، یادگیری، سازمان دادن فضایی، حل مسأله، و استدلال انتزاعی. در نتیجه این آزمون‌ها به صورت مهم‌ترین ابزارهای مورد استفاده در عصب روان‌شناختی^۱ در آمده است (مازسات، ۱۹۹۰، ترجمه، شریفی و نیکخو، ۱۳۷۵).

مهم‌ترین حسن مقیاس‌های وکسلر کمک به سنجش متغیرهای شخصیتی است. این کار را می‌توان به وسیله مشاهده مستقیم شخص هنگامی که با آزمون‌گر در تعامل است، مطالعه محتوای پاسخ‌های او به سؤال‌های آزمون، یا ارزشیابی اطلاعاتی که از الگوی نمره‌های خرده آزمون‌های وی استنباط می‌شود، انجام داد.

هم چنین از این آزمون می‌توان برای سنجش ناتوانی‌های یادگیری، هوشی و تشخیص کودکان سرآمد استفاده نمود.

انتشارات روان‌سنجی از اواخر سال ۱۳۸۵ اقدام به نمونه سازی آزمون وکسلر کودکان نموده و سعی کرده است تمام لوازم آزمون مشابه آزمون اصلی تهیه شود

و در نگارش مطالب سعی شده است روایی و سادگی جملات رعایت شود. ولی تأکید می‌کند که اجرای آزمون نیاز به آزمون‌گر آموزش دیده و با تجربه دارد، و انتظار دارد افراد غیر متخصص از اجرای آن خودداری نمایند و برای اجرای این آزمون علاوه بر دیدن دوره آموزشی، چند مورد تجربه علمی زیر نظر آموزش دهنده ضروری است این انتشارات آمادگی خود را جهت معرفی داوطلبان، به متخصصین آزمون‌های روانی جهت آموزش و اجرای آزمون اعلام می‌دارد.

مرکز نشر روان‌سنجی